

6. СТАНДАРТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ В СФЕРАТА НА ТРУДОВА И ОРГАНИЗАЦИОННА ПСИХОЛОГИЯ

(Трудов и организационен психолог, Транспортен психолог, Спортен психолог, Военен психолог и др.)

1. **Задължително входящо образование** - наличие поне на една от изброените образователни или научни степени, придобити в съответствие със Закона за висшето образование (ЗВО) и Закона за развитие на академичния състав (ЗРАС):
 - a) бакалавър по психология;
 - b) магистър по психология;
 - c) доктор по психология;
 - d) лица с научна степен доктор на психологическите науки.
2. **Опит в специфично психологическо направление:**

Необходимо условия за членство в Секция 6 е доказан интерес и първоначална подготовка в конкретно психологическо направление на Секцията. Секционният комитет преценява наличието и достатъчността на някое от долуизброените условия:

 - a) профилирано психологическо образование в психологическото направление, за членство в което се кандидатства.
 - b) академична разработка – дипломна работа, магистърска теза, дисертация или друг профилиран научен текст в специфичното психологическо направление, за членство в което се кандидатства.
 - c) поне 6-месечен трудов стаж като психолог в съответното направление;
 - d) обоснована препоръка от регистриран в съответното направление психолог.
3. **Степени на професионална квалификация** и критерии за приписването им са:
 - a) в съответствие със Закона за висшето образование (ЗВО) и Закона за развитие на академичния състав (ЗРАС) – т. 1.
 - b) задължителни държавни и ведомствени разписания на длъжностите и изискващата се за тях квалификация за работата в специфичния психологически сектор.
4. **Заетост:**
 - a) всички дейности по УЧР;
 - b) научноизследователска работа в сферата на специфичния психологически сектор, за който кандидатства;
 - c) набиране и обработка на диагностични данни;
 - d) консултативна и наставническа работа;
 - e) преподавателска и образователна работа;
 - f) при необходимост пренасочване на нуждаещи се към подходящи специалисти;
 - g) литературни обзори и проучвания;
 - h) изготвяне на доклади и отчети за извършена работа, редактиране на психологически текстове;
 - i) организиране на психологически събития;
 - j) участие в психологически екипи при разработването на по-мощни проекти;
 - k) и др.

Работи с лица от двата пола, от всички възрастови групи в оптимално, гранично и проблемно физическо и психическо състояние .

Мястото за провеждане на психологическа работа – на терен, в офис, дистанционно.

- 5. Присъщи на дейността стандарти (Професионална компетентност)** – изисквания към специалиста при извършване на психологически дейности:
- a) задълбочено познава основните теоретични школи и направления в психологията – класически и съвременни – на конкретния психологически сектор за който кандидатства;
 - b) познава методиката на планиране, провеждане и интерпретация на психологическите изследвания и я прилага самостоятелно;
 - c) запознат е и безпроблемно използва основните изследователски методи – количествени и качествени;
 - d) владее методите за диагностика състоянието на практическата дейност в конкретния психологически сектор;
 - e) познава психологическите и ергономичните принципи на изграждане и оптимизиране на системата „човек – машина – работна среда”;
 - f) владее принципите, методиката, приложението на консултативния процес;
 - g) запознат е и спазва стандартните изисквания за използване на различните категории психологически тестове, съобразно с квалификацията си и придобитите права за работа с тях в процес на обучение;
 - h) владее основните статистически методи и обсега на приложението им, както и статистическите компютърни програми за обработка на база-данни;
 - i) познава и владее основните дидактически подходи за преподаване и разясняване на психологически знания;
 - j) цени приноса на другите психолози в проблематиката, която разработва и не допуска плагиатство в работата си;
 - k) притежава умения за ефективна работа в екип и под ръководството на водещ на екипа.
- 6. Надграждащо обучение** – следуниверситетската образователна квалификация и продължаващото обучение са допълнителен кредит за членство в Секцията:
- a) придобита образователна квалификация от лицензиран образователен източник;
 - b) придобита образователна квалификация от нелицензиран образователен източник;
 - c) участие в конференции, семинари, опреснителни курсове;
 - d) стажове, доброволчество;
 - e) самообразование.
- 7. Стандарти за изпълнение на работата (Етични стандарти¹):**
- a) уважение към човека – обект на психологическа работа, към неговата лична неприкосновеност и права;
 - b) признава правото на отказ от сътрудничество и психологическа работа на обекта на професионално взаимодействие.

¹ По В. Донкина, Григорова Т., Борисова-Радославова А., Герасимов В. (2020) Стандарт за организация и дейност на звено за немедицинска и психологична грижа на онкохематологични заболявания. В *Българско списание по психология*, 2020 г. София.

Committee on Ethical Guidelines for Forensic Psychologists: Specialty Guidelines for Forensic Psychologists'. *Low and Human Behavior*, Vol 15, No 6, 1991

Етичен кодекс на ДПРБ. <http://psychology-bg.org/%d0%b5%d1%82%d0%b8%d1%87%d0%b5%d0%bd-%d0%ba%d0%be%d0%b4%d0%b5%d0%ba%d1%81/>

- с) работи със съвременни, утвърдени и проверени методи и информира клиента за границите на своята квалификация, като не предприема действия, които надхвърлят неговата компетентност и сертифицирани права (като например предписване на медикаменти, хипноза – без да има необходимо удостоверение от лицензирана институция и т. н.)
- д) не допуска в резултат на неговата интервенция клиентът да пострада, да бъде ошетен или да претърпи загуба;
- е) в случай на допускане на грешка при изпълнение на психологически дейности, тя незабавно се декларира пред заинтересованите страни и се пристъпва към нейното отстраняване или се търси съдействието на по-компетентни специалисти;
- ф) спазва принципите на неутралност, обективност и непредубеденост;
- г) не участва в психологически дейности при конфликт на интересите, осъзнавайки, че такъв конфликт може да влоши качеството на работата и да изкриви резултатите от вложения труд;
- h) в професионалните контакти, които включват платени услуги, своевременно информира клиента за цената;
- и) спазва изискването за конфиденциалност, съхранявайки личната и споделена с него информация и не я ползва за различни от договорените с изследваните лица цели, за които е получил съгласието им;
- ј) информацията, събрана и обработвана по време на психологичната работа с обекта на взаимодействие се представя обобщено, без адресно, запазвайки анонимността на клиента;
- к) притежава емоционална и личностна зрялост и способност за себerefлексия, за задълбочено разбиране на собствените мотиви и мотивите на другите;
- л) учи се и развива и усъвършенства постоянно и неотстъпно своите знания и професионални умения;
- m) самостоятелно развива и усъвършенства методи на работа в своята област, като взема всички необходими разумни предпазни мерки срещу прибързани решения и рискови експерименти;
- п) в личните си и професионални взаимоотношения изповядва високо морални лични ценности и убеждения;
- о) опазва публичния образ на психологията и психолозите, спазва етичните принципи, залегнали в Етичния кодекс на ДПРБ, не zlepоставя своите колеги и психологическата общност и работи на всички нива за подобряване на междуличностните отношения в психологическия екип, в който е ангажиан, и с клиентите;
- р) не злоупотребява с психологическото си предимство пред привлечените за съвместна психологическа работа лица – нито в материално отношение, нито с влияние, нито сексуално, нито по какъвто и да е друг аморален начин;
- q) изповядва висока професионална почтеност и полага разумни усилия, за да гарантира, че продуктите на неговия труд и придобитата в психологическата работа информация няма да се използват за антисоциални дейности и противозаконни актове.

8. Водене на документация:

- а) спазва задължителна дискретност и конфиденциалност по отношение на придобита в работата с клиента информация;
- б) създава и поддържа система от записи, които представя на упълномощените органи при проверка и контрол – бази данни, анализи, отчети, публикации;
- в) предоставя информация само съгласно законовите изисквания, съдебна заповед или съгласието на клиента;

9. Права и задължения на членовете на ДПРБ:

Съгласно Устава на ДПРБ

„**Чл. 13.** (1) Всеки член има право:

1. да участва в планирането и реализацията на дейността на Дружеството;
2. да гласува в Общото събрание на Дружеството и в събранията на секциите по професионалните направления, по които е вписан в регистъра на правоспособните психолози;
3. да бъде избран в органите на управление на Дружеството;
4. да изисква и получава информация за дейността на управителните органи на Дружество;
5. свободно и публично да изразява и отстоява становища по всички въпроси от дейността на Дружеството и неговите органи, да прави предложения и препоръки пред Общото събрание и събранията на секциите по професионалните направления, по които е вписан в регистъра на правоспособните психолози.

(2) Всеки член е длъжен:

1. да спазва устава и да изпълнява решенията на органите на Дружеството на психолозите в Република България;
2. да заплаща ежегодно до края на първото тримесечие дължимия членски внос;
3. да съдейства за постигане целите на Дружеството на психолозите в Република България.”²

10. Свързани стандарти:

- а) Етичен кодекс на ДПРБ;
- б) Устав на ДПРБ.

² Проектостав на ДПРБ. <http://psychology-bg.org/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%be%d1%83%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%b2-%d0%bd%d0%b0-%d0%b4%d0%bf%d1%80%d0%b1-2020-%d0%b3/>